

De codificering van het advocatengedrag

De strafrechtadvocaat moet een eigen gedragscode krijgen, stelden de hoogleraren Franken en Spronken onlangs (*Advocatenblad* 3, 20 februari). Hoe is het intussen gesteld met andere specialisatieverenigingen? Neemt de codificering overal toe, of valt het mee?

Michel Knapen, journalist

‘W e hebben wel statuten en reglementen, maar geen gedragscode die als zodanig is benoemd’. Mr. R. IJzerman, secretaris van de Nederlandse Vereniging van Advocaten-belastingkundigen geeft een antwoord dat vele bestuurders van specialisatieverenigingen maken op de vraag of zij beschikken over een ‘gedragscode’ die de leden behoren na te leven. Die gedragscode is er niet – zo laten bijvoorbeeld de Vereniging van Milieurecht Advocaten en de Specialisatievereniging Sociaal Zekerheidsrecht-advocaten weten –, er wordt voorzichtig over nagedacht, en een enkele vereniging heeft al een dergelijke code.

Met name de kleinere specialisatieverenigingen zien een eigen gedragscode niet zitten. Voorzitter mr. R. Buysrogge van de Vereniging Advocaten Agrarisch Recht: ‘We bestrijken een klein vakgebied en het is niet de moeite om voor 45 leden een eigen gedragscode op te stellen. Een discussie hierover hebben we eigenlijk nog nooit gevoerd.’ Dat is ook het antwoord van mr. J. Geelkerken, voorzitter van de Vereniging Onteigenings-advocaten (vijftig leden, twintig aspirant-leden). ‘We hebben al een goede sociale controle’, voegt hij er aan toe. En mr. G. Noordam, secretaris van de Nederlandse Vereniging voor Vervoerrecht-advocaten stelt: ‘In onze specialisatie is geen behoefte aan een gedragscode, naast de algemeen geldende gedragsregels.’

Andere verenigingen hebben in de statuten een enkele gedragsregel verwerkt. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Vereniging van Advocaten voor Slachtoffers van Personenschade (ASP): de leden mogen niet optreden voor schadeverzekeraars, zegt secretaris mr. C. Keuning. ‘Over een gedragscode hebben we geen discussie gevoerd. Daar hebben we ook geen behoefte aan. Het probleem met codes en regels is dat je je er aan moet houden, en dat is niet altijd prettig.’

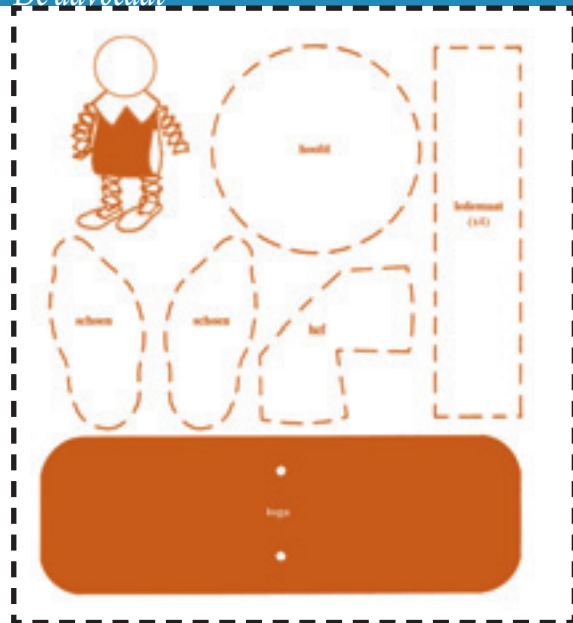
Ook de tak van sport die in een specialisatievereni-

ging wordt beoefend, wordt als reden genoemd om geen aparte code in te voeren. Mr. T. Steenmetser, secretaris van de Vereniging van Huurrechtadvocaten: ‘De discussie over codes speelt bij ons niet zo. Dat is vooral van belang voor de strafpraktijk maar niet in civiele. Wel is de vraag aan de orde geweest of je je mag afficheren als lid van onze vereniging voor commerciële doeleinden. Het bestuur zal dat in elk geval niet ondersteunen. Maar om dat een gedragscode te noemen, gaat te ver.’ Dat laatste is ook de reactie van de Vereniging Informatierecht Advocaten (tachtig leden). Wel een enkele regel, nog geen code. ‘We zijn ermee bezig’, aldus VIRA-secretaris mr. L. de Gier. ‘Op onze site staat wie lid kan worden maar we gaan ook aanvullende eisen stellen om zo de kwaliteit te waarborgen. We kunnen bijvoorbeeld gaan bepalen dat ieder lid elk jaar een bepaald aantal studiepunten moet halen.’

Het wordt wat eentonig – maar iets vergelijkbaars geldt ook voor de Vereniging van Bouwrecht-advocaten (350 leden). Voorzitter prof. mr. C. Adriaansens: ‘We hebben alleen statuten, waarin een education permanente-verplichting is opgenomen. Wordt die niet nagekomen, dan is in het uiterste geval roeyement mogelijk. Dat is ook het enige waar we ons als belangenvereniging mee te bemoeien hebben. Onaangepast gedrag als advocaat – specialist of niet – is in de vertrouwde handen van de deken en de Raad van Toezicht van de NOvA.’

KWALITEIT

Toch begint het denken over een eigen gedragscode bij aan aantal specialisatieverenigingen enige vorm te krijgen. ‘Wij hebben nog geen gedragscode, maar een discussie hierover is wel gestart’, zegt mr. C. Claassen, bestuurslid van de Nederlandse Vereniging van Mediation-advocaten. Het huidige bestuur, wat nu een halfjaar in functie is, heeft deze discussie op de agenda gezet. ‘We erkennen de noodzaak daarover van gedachten te wisselen’, reageert Claassen. ‘Wij zitten immers in een bijzondere positie: als we als mediator optreden, zijn de regels van de NOvA niet op ons van toepassing.’ Het statuut voor de raadsman, waarover de Nederlandse Vereniging van strafrechtadvocaten (NVSA) volgens hoogleraren Franken en Spronken maar eens serieus over moet nadenken, heeft de Vereniging van Letselschade-Advocaten (tweehonderd leden) ‘geïnspireerd’, zegt bestuurslid mr. P.R. Wery. ‘We vinden het wenselijk om aandacht te

Illustratie: Dmitry de Bruin

besteden aan kwaliteit maar wel op een andere manier dan de NVSA. De positie van de letselschade-advocaat is immers fundamenteel anders dan die van de strafrechtadvocaat. Relaties met bijvoorbeeld het Openbaar Ministerie zijn voor ons niet aan de orde. Wel van belang is: goed communiceren met de cliënt, zorgen voor een behoorlijke voortgang, de omgang met belangentegenstellingen – in het geval je als LSA-advocaat een gemengde praktijk hebt waarin je voor slachtoffers én schadeverzekeraars kunt optreden –, de eisen die je stelt aan onderzoek naar de identiteit van de opdrachtgever, het beheer van medische gegevens. Dat alles kunnen we regelen in een gedragscode, maar we hebben het nog niet geregeld. Een kwaliteitscommissie denkt nu na over hoe we dit kunnen vormgeven. Overigens denken we meer aan een ‘uitgebouwde’ audit dan aan een gedragscode. Dat doen we in overleg met de Orde.’

De 480 leden van Insolad, de Vereniging Insolventierecht Advocaten, kunnen in september al een bijeenkomst in hun agenda noteren, want dan zal het bestuur de gedragscode presenteren. ‘Daar zijn we dan twee jaar mee bezig geweest’, zegt mr. E. Schmidt-Adank, ambtelijk secretaris van Insolad. ‘De wet biedt op veel punten geen richtlijnen en dan kom je terecht in een mistig gebied. Niemand weet dan hoe je als curator moet handelen’, zo verklaart Schmidt de gedragscode. In februari zijn de eerste concepten al met de leden besproken en daaruit zijn tal van reacties gekomen, die nu in de code worden verwerkt. ‘Het betreffen vooral praktijkregels voor curatoren, *best practises* – maar óók regels waaraan leden zich moeten houden. We moeten nog nagaan hoe we die regels kunnen handhaven en eventueel sanctioneren.’

SPECIFIEKER

De VFAS (Vereniging van Familierecht-Advocaten en -Scheidingsbemiddelaars) en de VIA (Vereniging van Incasso-Advocaten) zijn de onbetwiste winnaars van de code-race. Beide verenigingen beschikken over een gedragscode, de VFAS al sinds de oprichting in 1991 en de VIA sinds 2001.

Secretaris mr. P. Warnaar van de VFAS (650 leden): 'Het was in 1991 nog een volstrekt nieuw fenomeen dat advocaten zich gingen bezighouden met scheidingsbemiddeling. Toentertijd vond men dat daarover een aparte code moest worden afgesproken, bijvoorbeeld over de partijdigheid. Verder opereren we natuurlijk nog steeds binnen de advocatuur, dus we zijn ook gebonden aan de 'gewone' gedragsregels. Die zijn echter onvoldoen-

de toegespitst op de scheidingsbemiddelaars. Onze code is een specificatie hierop. We nemen onszelf heel serieus en willen kritisch naar onszelf kijken, vandaar.' De gedragscode geldt alleen voor de advocaten-scheidingsbemiddelaars binnen de vereniging, die daarmee inmiddels ruim tien jaar ervaring heeft opgedaan. Warnaar: 'We hebben dus ook al tien jaar uitspraken van onze klachtencommissie. We gaan nu kijken of we uit die uitspraken nieuwe normen kunnen halen en daarmee de code kunnen hernieuwen en aanscherpen.' Ook de Vereniging van Incasso-Advocaten heeft moeten constateren dat de 'gewone' gedragsregels van de NOvA niet altijd even geschikt en voldoende zijn voor incasso-advocaten, zegt VIA-voorzitter mr. N. Derks: 'Onze eigen regels zijn specifie-

ker dan die van de Orde. We willen ons als vereniging op een goede manier onderscheiden bij de behandeling van incasso-zaken.' De VIA-gedragscode telt dertien bepalingen, en stelt bijvoorbeeld regels over termijnen, opdrachtbevestigingen en klachten. Ook de relatie met de gedragsregels van de NOvA wordt geregeld: 'Deze gedragsregels gelden onverkort voor VIA-advocaten en wanneer deze gedragscode regels mocht bevatten, strijdig met de gedragsregels, dan zullen de gedragsregels voorrang hebben', aldus art. 3 van de VIA-gedragscode.

recht & krom

Ewoud Sanders

Hóé je praat, hangt vaak af van met wíé je praat. Met een vriend praat je anders dan met iemand die je niet kent. Met een collega anders dan met je baas. Met een kind anders dan met een volwassene en met een dom iemand anders dan met een slimmerd.

Taalkundigen spreken in dit verband van een *register*. Op het moment dat je je aanpast aan de ander, kies je doorgaans voor een ander taalregister. Er kan daarbij van alles gebeuren: je kunt duidelijker of langzamer gaan praten, formeler of informeler, kortere of langere zinnen maken, ja, zelfs de toonhoogte kan worden aangepast. Zo praten veel mensen hoger tegen baby's en peuters dan tegen grotere kinderen. Daarnaast is het gebruikelijk om je woordenschat aan te passen. Het is onbehagelijk en weinig efficiënt als je tegen een laagopgeleid iemand allerlei moeilijke woorden gebruikt. En een hoger opgeleid iemand zal er aanstoot aan nemen als je te veel simplificeert.

Het is een kunst om goed te kunnen wisselen van register – om goed aan te voelen op welk niveau je het best met iemand kunt praten. De meeste mensen lukt dat vrij aardig, maar er zijn uitschieters naar beneden en naar boven. Naar beneden: de opa die veel te volwassen grapjes maakt met zijn kleinkinderen. Naar boven: de man of vrouw die in staat is met Jan en alleman een praatje te maken, die iedereen op z'n gemak kan stellen.

Ik heb de indruk dat advocaten te weinig oog hebben voor dit deel van hun vak. Terwijl het toch zo belangrijk is.

Een advocaat moet met minstens twee partijen helder kunnen praten: met zijn cliënten (en die komen in vele soorten en maten) en met de rechter. Het wordt het spannendst als je die partijen bij elkaar hebt, zoals tijdens een rechtszitting.

Aangepaste woorden

Vandaag bezocht ik een kort geding in Haarlem. Een Nederlandse man en een vrouw van allochtone afkomst kibbelden over een omgangsregeling voor hun kind en over de verdeling van hun bezittingen. Ik vond het een beetje gênant om er zomaar bij te gaan zitten, maar taalkundig gezien was het interessant.

De rechter sprak eerst alleen met de advocaten. Dit moet grotendeels aan de relatief laagopgeleide cliënten voorbij zijn gegaan. Het ging over producties die ontvangen waren, vorderingen in conventie en reconventie, vervolgonclusies, primaire stellingnames, gegevens die in twee instanties waren overgelegd, over de 'omgeving families' en over 'voorzieningen jegens elkaar'.

De man en de vrouw konden elkaars bloed wel drinken; zij vermeden oogcontact, onderbraken elkaar en hij begon onmiddellijk met zijn hoofd te schudden als zij aan het woord kwam, en vice versa.

Zowel de rechter (een jongeman die door een van de advocaten hardnekkig werd aangesproken als 'heer de voorzieningenrechter') als de advocaten deden hun best om hun cliënten duidelijk te maken waar ze het over hadden. Als zij hen direct aanspraken, zakten zij duidelijk een register. Opeens had de rechter het over 'kissebissen', en de advocaat van de vrouw noemde haar zoon van twaalf een 'jochie'. Te moeilijke vragen van de rechter werden door de advocaten samengevat en één keer vroeg de rechter zelf aan de vrouw, nadat hij had geprobeerd een en ander in 'gewoon Nederlands' samen te vatten: 'Begrijpt u wat ik zeg?' Het was een sympathieke vraag, van een sympathieke man, maar het antwoord was 'nee'. Nee, noch de rechter noch de advocaten gingen die stijlwisselingen erg goed af. Ook tegen de twistende echtelieden bleven zij hun zinnen doorspekken met juridische termen, alsof het magneten waren waar zij telkens naartoe werden getrokken. Met name de vrouw verliet enigszins verwilderd de zaal. Zonder twijfel zou haar advocaat haar in de wachtkamer nog eens proberen uit te leggen wat de 'heer de voorzieningenrechter' nu allemaal had besloten.